

ОЦІНКА ПРОМІРІВ ТА ІНДЕКСІВ КОНЕЙ ВЕРХОВИХ ПОРІД

Д.О. Шарафанов, К.О. Іванова, студенти (dmitriy.sharafanov@gmail.com), (ivanova987_ket@ukr.net)

Науковий керівник – д.с.-г.н., доцент Коцюбенко Г.А.

Миколаївський національний аграрний університет

Наведено результати оцінки промірів і індексів коней верхових порід, а саме коней української верхової породи, чистокровної верхової, будьонівської та тракененської порід. А також наведено порівняння груп коней в залежності від спортивного напрямлення.

Ключові слова: коні, проміри, індекси, верхові породи, конкур, виїздка, триборство

Постановка проблеми. Конярство сьогодні має багато проблем, оскільки йому тривалий час не надавалось належної уваги і фінансування. На період розпаду Радянського Союзу і в подальші декілька років незалежної України за кордон було вивезено багато цінних представників різних порід. Зокрема української верхової породи вивозили приблизно по 1,5-2 тисячі голів на рік. Так конярство України втрачало свій генетичний потенціал в селекції.

Також слід звернути увагу на проблематику утримання і годівлі. Зокрема найбільшу піддатливість до умов зовнішнього середовища має молодняк, в період інтенсивного росту і розвитку. В молодому віці не тільки велика енергія росту при належному утриманні і годівлі, але й особливо велика пластичність організму.

А.А. Малігонов [1] встановив, що недостача живильних речовин в утробний період затримує ріст трубчатих кісток, а в позаутробний період недостатня годівля затримує ріст плоских.

Коні різного призначення відрізняються між собою за зовнішніми ознаками, тобто екстер'єром. Одним із критеріїв вибору коня для спорту є оцінка його за екстер'єром, у яку входять взяття промірів і вирахування індексів тілобудови [2].

Актуальним напрямком селекційно-племінної роботи з верховими породами коней на сучасному етапі є вдосконалення екстер'єрно-конституційних ознак, що і вирішується у наших дослідженнях.

Постановка завдання. Оцінити проміри та індекси коней верхових порід, які мають спортивне призначення, встановити їх зв'язок із розподілом коней за видами кінного спорту.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилось в умовах філії «Південний племконецентр» ДП «Конярство України». Об'єктом

досліджень було формування спортивної роботоздатності коней верхових порід.

Оцінка порід проведена за промірами (висота в холці, обхват грудей, обхват п'ястя, довжина тулуба) та індексами (костистості, масивності, компактності та формату).

Результати досліджень. Для коней різного типу і породи характерні свої особливості маси і промірів тіла. За віковою динамікою маси і промірів тіла судять про ріст і розвиток тварини. Для контролю за розвитком молодняку, а також запису його в племінні книги і при експертизі на виставках використовують чотири основні проміри: висоту в холці, довжину тулуба, обхват грудей і п'ястку [3]. Дані про проміри коней кінноспортивної бази приведені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Середні проміри коней кінноспортивної бази
в розрізі порід, см**

Породи коней	n	Висота в холці	Довжина тулуба	Обхват грудей	Обхват п'ястку
Чистокровна верхова	30	162	161	184	20,0
Українська верхова	33	162	163	189	20,5
Будьонівська	2	164	166	192	21,0
Тракененська	14	163	165	194	21,5

Дані таблиці свідчать про те, що коні верхового напрямку роботоздатності мають квадратичну будову тулуба, тобто висота в холці практично дорівнює довжині тулуба. Дещо видовжений тулуб мають коні будьонівської, тракенекської порід. Коні чистокровної верхової та української верхової порід мають практично однакові проміри. Дещо крупніші коні тракененської породи і самі великі коні будьонівської породи.

Слід відзначити, що поголів'я кінноспортивної бази добре розвинене, проміри всіх порід вище стандарту для кожної для вище згаданих порід.

За абсолютними промірами важко скласти порівняльну характеристику про особливості будови тіла конкретних коней, які представляють визначені тип і породу. Тому, крім промірів тіла, визначають індекси (співвідношення окремих промірів, виражених у відсотках) будови тіла коней. Достатньо добре характеризують особливості тілобудови коней різних порід, віку і статі наступні чотири індекси: формату, обхвату грудей, компактності, обхвату п'ястку (табл. 2).

Таблиця 2

Індекси будови тіла коней кінноспортивної бази в розрізі порід, %

Породи коней	n	Формату	Обхвату грудей	Обхвату п'ястка
Чистокровна верхова	30	99,4	113,6	12,3
Українська верхова	33	100,6	116,7	12,6
Будьонівська	2	101,2	117,1	12,8
Тракененська	14	101,2	119,0	13,2

Аналіз таблиці показує, що індекс формату коливається в межах від 101,2 % до 99,4 % і свідчить про квадратичну будову тулуба коней верхового напрямку роботоздатності.

Індекс обхвату грудей свідчить про масивність коня і тому можна сказати, що найбільш масивні коні тракененської породи, значення індексу 119,0. Ця порода має більш розвинений кістяк. Індекс обхвату п'ястку становить 13,2.

В таблиці 3 надаються середні проміри коней різних груп.

Таблиця 3

Середні проміри коней різних груп (см)

Група коней	n	Проміри			
		Висота в холці	Коса довжина тулуба	Обхват грудей за лопатками	Обхват п'ястка
КСБ Олімпійського резерву					
Конкур	10	166,2	166,0	198,5	20,5
Виїздка	10	162,2	163,0	196,3	20,5
Триборство	10	161,9	160,9	199,3	21,5
Збірної команди України					
Конкур	10	165,9	164,8	195,3	21,5
Виїздка	10	165,9	164,7	196,8	21,3
Триборство	10	164,8	161,3	199,4	21,6

При порівнянні промірів коней груп конкур, виїздки та триборства найбільш високими виявилися коні групи конкур. Їх висота в холці становить 166,2 см, що на 4 см нижче від коней групи виїздки та на 4,3 см – від коней групи триборства. Це цілком закономірно, так як для такого класичного виду кінного спорту, як конкур, відбирають високих коней. Найбільш масивними виявилися коні групи триборства. При невеликому рості ці коні повинні мати добре розвинену дихальну систему, велику витривалість, добру костистість. Це

доводить, що триборні коні відібрані в дану групу не випадково. Середніми промірами відзначилися коні групи виїздки. Коні всіх трьох груп добре розвинуті, на міцних сухих кінцівках, особливою нарядністю екстер'єру відзначаються коні групи виїздки. Слід відзначити, що також закономірність за промірами спостерігалась по групі коней збірної команди України і вони мало відрізняються за промірами від коней кінноспортивної бази Олімпійського резерву. Для більш повної оцінки екстер'єру коней різних груп, ми вираховували індекси тілобудови коней вищезгаданих груп (табл. 4).

Таблиця 4

Середні індекси тілобудови коней різних груп, %

Група коней	n	Індекси			
		Формату	Компактності	Масивності	Костистості
КСБ Олімпійського резерву					
Конкур	10	99,9	119,6	119,4	12,3
Виїздка	10	100,5	120,4	121,0	12,6
Триборство	10	99,4	123,9	123,1	13,3
Збірної команди України					
Конкур	10	98,2	118,5	116,3	12,8
Виїздка	10	99,3	119,5	118,6	12,8
Триборство	10	97,9	123,6	121,0	13,1

Найбільшими індексами серед коней бази Олімпійського резерву та коней збірної команди України по всіх групах були індекси компактності та масивності. Слід відзначити, що найбільшими були індекси компактності, масивності та костистості у коней групи триборства.

Висновки. Представники всіх досліджувальних порід відповідають вимогам стандарту, є що й переважають. Кожний вид спорту висуває свої вимоги до вибору порід. У виїздці популярністю користуються коні української верхової, у триборстві та конкурі – чистокровна верхова та українська верхова породи. За висотою в холці більшими були конкурні коні, більш масивними і костистими виявились триборні, у виїздових коней гармонійна будова тіла .

Список використаних джерел

1. Малигонов А.А. Избранные труды /А.А. Малигонов – М.: Колос, 1968. – 247 с.
2. Булгаков В.Д. Коневодство /В.Д.Булгаков. – Донецк : БАО, 2002. – 128 с.
3. Пономаренко Н.Н. Коневодство / Н.Н. Пономаренко, Н.В. Черный. – Харьков: Эспада, 2001. – 352 с.